

הבנים והבנות, צריכים להתבדל במחלקות מיוחדות. אין שיעור להקלקלה החינוכית. הבאה ע"י איחוד בלתי־טבעי זה בבתי־ספרינו, לקטנים וגם לגדולים. (ד) התנ"ך, וביותר גוף התורה, לא יהי נלמד ע"פ הבקרת החפשית, שפרצה כל גדרי המסורת והשחיתה את מקור הנועם של הקדושה הדתית והלאומית של ישראל, לא פחות ממה שקלקלה את האמת המדעית.

עתה נדבר ע"ד יסוד ב"ס למורים ולמורות, הנחוץ לנו מאד. לעת־עתה אין לנו שום דבר גמור מן המוכן. אמנם חוקה היא תקוה, ברוח ד' אשר על עמו, שבוכלי כאלה כעת. כי מאז באתי לא"י והחילותי לעזור להסתדרות חינוכית, יהדותית־נאמנה תרבותית עד עתה צעדנו הרבה לפני ב"ה. עפ"י נוסד ה"תחכמוני", נתקשרו בתי הת"ת שבמושבות שהיו עומדים להתמוטט ולאבד את כל ערכם, עם מזרים ומנהלים בעלי מדע ויהדות מאשכנז, שהם הולכים ומתפתחים בא"י ע"פ הצביון של תחיית האומה, המפעם בה בכל עז. ועתה כבר יש לנו התחלה קטנה, שצריך להרחיבה. ד"ר מ. אורבאך בפ"ת, מחנך איזה צעירים למורים תחת פיקוחו. ביסוד ה"תחכמוני" פת הגני מקוה ג"כ להכניס תוכן כזה. ואנו צריכים לאגד יחד את המורים הדוגלים בשם התחיה הלאומית־דתית, באיגוד מודרני מסודר, ושם דבר חוץ מזה הפקרות וחלול קודש אין אנו הפצים להזניח מכל ארחות הפדגוגיה הארצישראלית החדשה. מהחומר הנמצא אנו צריכים ליסד ב"ס למורים, שהם יודעים את תעודתם, ואח"כ נוכל לגשת ליסוד ב"ס למורות, וע"ז כמעט אין לנו תומר כלל לע"ע, וצריכים לברא כמעט יש מאין. אבל נצני תקוה ישנם גם ע"ז. ונדבר בנדון זה בע"ה במכתבים הבאים.

הפרוגרמה של ה"תחכמוני" אצות לשלח לכבודו. תחזקנה ידיו לעבוד לטובת המוסד הזה, שיש לו תקוה של עתיד גדול בחיי עמנו ההסתוריים בארץ אבות. ע"ד הפועלים, היה ראוי מאד לעשות תעמולה, שיבואו פועלים צעירים בעלי כח עבודה מחומשים ברעיון התחיה באש קודש דתיים לאומיים. והם היר יכולים להכריע את הכף של העבודה העברית, בא"י בכלל ובמושבות בפרט, לצד ישראל. פרטי הדברים גם ע"ז במכתבים הבאים בע"ה.

כבודו נגע בדבריו בדרך־אגב בפצע, בספרות שנכבשה תחת יד מהרסי נצטמתנו היסודית. הנה גם ע"ז יש לנו תקוה, ליסד במה מדעית־ספרותית דתית־לאומית, ע"י קיבוץ הכחות הרוחניים והולכים ומתאספים לאטם בא"י. אבל ענין זה ארוך מאד, צריך לבאר בו פרטים רבים, שאין הפנאי מסכים לזה, ע"כ גם זה יונח לנו לזמנים אחרים ברצות ד'.

הגני חותם בברכה וברגשי כבוד וידידות

הק' אברהם יצחק ה"ק

שצג

מ"ה, עה"ק יפו ת"ו, ט"ו מ"ח תרע"ב.

(אל ועד "בית רחל", הרב הגאון ר' שאול חיים הורוויץ ז"ל והרב

ר' יהושע צרוינסקי ז"ל).

גילוי דעת ע"ד קנין המגרש שממול קבר רחל.

עצם הדבר נכבד מאד שתהיה נתלה לישראל סמור להקבר הקדוש והחביב

הנ"ל, וביחוד אם יעלה הדבר לבנות שמה איזה מוסדות-קודש הראויים למקום זה, כמו קיבוץ ת"ח צדיקים עוסקים בתורה ובתפילה. מובן הדבר שנחוצק עם זה, שיהיה שם ג"כ מקום ישוב של אנשים העוסקים בדרך ארץ, לזרע ולנטע ולהחיות את הארץ.

המחשבה הזאת עתיקה היא, וכבר התחיל בהתגשמותה הגאון ראש לחובבי ציון, ר' צבי הירש קאלישר ז"ל, זה כשלשים שנה.

כשישולחו כל הכספים אל הבנק אנגלו-פלשטינאי, באופן שיהיו שמורים שמה עד אשר יעלה הדבר ביד הועד, המתעסק ברכישת האדמה הנ"ל, לקנות חבלי אדמה במקום ההוא, כפי מדת היכולת הכספית. הדבר בטוח באופן זה שהנותנים קולעים הם בנדבותיהם אל מטרת הקודש הנ"ל, בלא שום פקפוק, בעה"י.

המטרה הנ"ל יש בה דרכים שונים. יש שתשאף לגדלות, כמו להקים מוסד גדול ומושבה חשובה, שעל זה צריך באמת סכומים גדולים, שהם לפי צוק העתים בעת רחוקים להיות נקבצים במשך זמן קרוב. אבל גם לקטנות אל נבוא, ושיעלה בידנו לקנות שמה חבל אדמה של איזה אלפי אמות, ולקבע שמה מוסד קדוש יהגון המתאים לתעודת המקום. זהו דבר קרוב מאד ב"ה. וגם ע"ז ראוי שישמח לב כל איש ישראל, ובכל רגשי לבבנו נכסוף לראות גם את החזיון היפה, הנאדר בקודש הזה, שממול קבר רחל אמנו, שהוא עד כה כולו מנוכר לנו, ישמע קולו של יעקב בתורה ובתפילה, ויראו אותות חיים לישראל בבנין ועבודת הארץ, בשיבת בנין לגבולם.

הערעורים שיצאו על הענין הנ"ל באו לדעתי, מפני שנמצאו כאלה אשר תגזימו את הענין וציירו ללכת בגדולות, ביסוד מוסדות רבים ומושבה גדולה, וכיוצא בזה דברים שהרצון עומד בהם חוץ מגבול היכולת כעת, וההגזמה מביאה, כמובן, יאוש תמיד. ע"כ בצדק מחו אנשים חשובים נגד הפרסום של הענין בציר מגוזם זה בהנה, אבל הענין החביב הזה בעצמו איננו צריך לסיוע של גחמאות, וכפי מעמד הדבר, קרוב מאד שיצא אל הפועל בע"ה, ע"י השתדלותם הנאמנה של אנשי הלב בארץ ובחו"ל, בצורה הגונה ומכובדת. ומראשית המצער הזה נוכל לקוות אחרית שגיא מאד, בעזרת צור ישראל ומושיעה, האומר לאם המבכה על בניה "מנע קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך נאם ד' ושבנו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך נאם ד' ושבנו בנין לגבולם".

את אשר יהגה לבי בזה באמת, הנני מביע בזה נגדה נא לכל עמי, אסירי התקוה, התאבים לשוב לבצרון, בצמיחת קרן ישועה, בימין ד' רוממה בעה"ח, יום ט"ו מרחשון תרע"ב.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק
אב"ד דפה עה"ק יפו והמושבות ת"י